

A B Á N Y A

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Egész evre. 12 K || Félévre . 6 K
 Negyedévre 3 K
 Hirdetések díjszabás szerint.

Felelős szerkesztő
Dr. BISCHITZ BÉLA
 Főmunkatárs:
CSORBITS LÁSZLÓ

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VIII., Kender-utca 6. szám.
 TELEFON-SZÁM: 108-00.

Tartalomjegyzék.

Cikkek: Állami szénpolitika. Földrengés és bányaszerencsétlenség. (Dr. Kövesligethy Radó egy. tanár szakvéleménye. — Magyar arzenál. — Krónika. — Bányászati hírek. — Külföldi hírek. — Tudnivalók. — Irodalom. — Szerkesztői üzenetek. Hivatalos rész. — Hirdetések.

Állami szénpolitika.

Minél fontosabb szerepet játszik a szénkérdés az emberiség társadalmi és gazdasági életében, annál komolyabban kell vele foglalkoznunk. Az opportunizmus, a máról holnapra való élés kitérhet még a legéletbevágóbb kérdések fejtegetése elől is, de nem szabad kitérni azoknak, kik egy ország sorsát intézik, vagy akik egy ország gazdasági életének számottevő tényezői, vagy akik feladatul bírják azt, hogy a közvéleményt irányítsák. Mi, mint a közvélemény napszámói, foglalkozunk a szénkérdéssel.

A közgazdaság a tények tudománya. A szénkérdés terén a tény az, hogy az állam nálunk immár gyakorlati szénpolitikát folytat. Állami szénbányákban államilag termel szén és amint a Máv. legutóbbi szénbeszerzésénél láttuk, mint ajánlattevő lép fel és megrendelésekért pályázik. Kap is szénzállításra megrendelést és ezzel a szénpolitikájával a gyakorlati térre lépett.

A történeti hűség kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy az állami szénpolitika alapjául szolgáló nagy gazdasági gondolat és a most inaugurált akció mindenesetre *Wekerle Sándor* nevéhez fűződik ugyan, de nem mostani keletű. Már évekkel ezelőtt, *Wekerle* első pénzügyministersége idején és *Baross* kereskedelemügyi ministersége alatt szóba került, hogy az állam, első sorban a

Máv. szénszükségletének fedezésére, szénbányákat vásároljon. Már ekkor oda érlelődött ez a kérdés, hogy a kilátásba vett egyik szénbánya államilag meg is vizsgáltatott és csakis külső okokra vezethető vissza, hogy a terv nem nyert gyakorlati megoldást. *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter tehát régi kedvenc eszméjét valósította meg ma, amidőn szénbányák vásárlásával állami szénpolitikát folytat. De épen ez a körülmény igazolja legjobban, hogy *Wekerle* szénpolitikájának nincsen semmi éle a magánvállalatok ellen. Amint ezt egy ily nagyszabású közgazdasági államférfiúról fel se lehet tétélezni.

Mi nem vagyunk hivatva arra, hogy a magyar állam szénpolitikájának alapgondolatát és akciójának irányát indokolva értelmezzük. A szénnek többé-kevésbé való államosítása, az államoknak a széntermelésbe való beavatkozása, napjainkban kezd valóságos államhatalmi irányzat lenni. Hiszen elég, ha e tekintetben rámutatunk a legujabb osztrák bányatörvényjavaslatra, amely a szén egyenesen és kizárólag az államnak tartja fenn. Mi azonban mégis azt mernők vallani, hogy *Wekerle* szénpolitikájának, épen tekintettel hazai viszonyainkra, sokkal hatalmasabb az alapgondolata és sokkalta szélesebb a kerete. Mindenesetre megvan a maga nagy gazdasági jelentősége is. De bármily nagy jelentősége legyen gazdaságilag, ez elenyészik ennek az akciónak *szociálpolitikai és nemzetpolitikai* nagy fontossága mellett. És ha ezeket a hatalmas gondolatokat tartjuk szem előtt, úgy képesek vagyunk — sine ira et studio — felemelkedni *Wekerle* szénpolitikájának a magyarság szempontjából bíró, korszakalkotó jelentőségéhez.

Már az a rendszer, ahol és amint azon területek kiválogatvák, amelyeken az állami szénbányászat létesített, a mi felfogásunk mellett szól. Modern végvárok lesznek ezek

a nemzetiségi pontok, a magyarság oltalmi és terjeszkedési végvárai. Vegyük csak pl. Petrozsényt. A jövőbe tekintve, szemünk előtt látjuk a mind hatalmasabb arányokban fejlődő állami üzemet, hogy mint teremt ott egy nagy kiterjedésű, a civilizáció és a humanizmus minden modern haladási eszközeivel büszkélkedő várost, hirdetve messze területekre a magyarság hegemoniáját, a magyar állam hatalmát. Ez a modern hódítás a technika eszközeivel, a jólét terjesztésével. És az államnak ezen nagy munkájában méltó munkatársai lesznek az ott már dolgozó magánvállalatok, a magyar munkának, a magyar nemzeti államnak ott első pionérjei. És ugyanez áll a ma még teljesen vadon, a civilizációtól teljesen elzárt bozovicsi területre is, ahol a jólét teremtésével karöltve jár majd egy óriási területnek a forgalomba való bevonása és e terület lakosságának magyarrá tétele.

Amde felvethető — és tegyük mindjárt hozzá, hogy látszólagosan teljes indokoltsággal felvethető — az a kérdés, hogy ez az ép oly merész, mint büszke politikai gondolat épen a szénbányászat és illetve a hazai magánszénbányavállalatok rovására valósítható csak meg? Nem állanak-e erre a célra egyéb módok és eszközök rendelkezésre? És a mind hatalmasabb mértékben fejlődő állami szénműveknek majd mind nagyobb és nagyobb üzeme nem fog-e a szénben oly tultermelést előidézni, ami esetleg válságos helyzetbe fogná sodorni szénbányáinkat? Mert hiszen, ha tárgyi alappal bírnak az ecsetelt nagy célok, ugy ezek csakis nagy eszközökkel érhetők el. A nagy eszközök pedig a jelen esetben az állami szénbányák nagymérvű, nagyszabású fejlesztése.

Nézetünk szerint nincs aggályra semmi ok. Az állami szénbányák ép úgy alá vannak vetve a lépésről-lépésre való fokozatos fejlődésnek, mint bármely más magánszénbánya. Rohamos fejlődés, rohamos méretű nagy termelés máról-holnapra ki van zárva. Majdnem azt mernők mondani, hogy ez a széntermelés mintegy lépést fog tartani a vasuti hálózattal, az ipar fejlődésének természetes fokozataival. Mert megtámadhatlan kiindulási alapul kell bírnunk, hogy az ország közgazdasági viszonyai folytonosan fejlődnek. Hogy vasuthálózatunk, amely nagy mérvben még kiegészítésre szorul, ép oly mérvben fokozatosan ki is épül és ebben az arányban fokozódik a vasuti szénszükséglet is. Hogy gyárparunk, amint ma még fejlődőfélben van, az ország szükségletéhez és az állam iparpolitikájával

eférendő nagy célokhoz képest mindinkább fejlődő, ezzel természetszerűleg ép oly mérvben fog emelkedni a gyári szénszükséglet. Hogy a háziszükségletéknél mindinkább utat fog magának törni annak a felismerése, hogy a magyar szén ép oly jól használható ily célokra. És mindezek a körülmények a szénszükséglet fokozatos emelkedését idézve elő, ezzel fog, de kell is, hogy fokozatosan lépést tartson a széntermelés emelkedése.

Nem látunk tehát aggályra semmi okot, de igenis nagy ethikai jelentőséget tulajdonítunk az állam szénpolitikájának. Mert nagy gazdasági és politikai fontossága mellett meg lesz még magára a bányászatra és az ipar fejlődésére is ama nagy buzdító hatása, amire egy oly országban, mint minálunk, ahol minden fejlődőfélben van, oly nagy a szükség. *Wekerle Sándor* pénzügyminiszter pedig, nagy koncepcióra valló szénpolitikájával is bebizonyította igazságát annak, hogy a közgazdaság a tények tudománya.

Földrengés és bányaszerencsétlenség.

Dr. Kövesligethy Radó egyetemi tanár véleménye.

„A Bányá” folyó évi január 17-én megjelent 3. számában ismertettük dr. *Lóczy Lajos*, a geológiai intézet igazgatójának és *Böckh János* miniszteri tanácsos, a geológiai intézet volt igazgatójának véleményét arról, hogy az utóbbi hetekben bekövetkezett bányaszerencsétlenségekre hatással volt-e a Délolaszországban pusztított földrengés.

Most abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy dr. *Kövesligethy Radó* egyetemi tanárnak hozzánk intézett levelét közölhetjük, amely a következő, rendkívül érdekes részeket tartalmazza

Nagyon sympatikus és logikus gondolat, hogy a földrengések mechanikai hatásukkal elősegítik a bányalég kiszabadulását. Ez a felfogás annál is inkább hódított, minthogy mindkét jelenség inkább süllyedő barométerállás mellett következik be. Néhány év előtt magam is gondoltam, hogy a courriéres-i katasztrófa talán ki lett volna kerülhető, ha Franciaországnak is lett volna megfelelő földrengési megfigyelő hálózata.

Ezóta *Montessus de Ballore* gróf, a földrengés tan terén első szaktekintély, behatóan foglalkozott a földrengések és bányalégrobbanások közötti összefüggés rendkívül megszaporodott irodalmával. Kutatásainak szomorú eredménye, hogy egyellen egy eset

van, a melyben a bányalég kifejlődése kilenc órával a majdnem egyidejűleg fellépett barometrikus és seismikus háborgás után jelentkezett, a melyre tehát megjóslás szempontjából hivatkozni lehet.

Ennyi kutatás és egy állandó belga bizottság szorgalmas működése mellett ez az eredmény a vélt összefüggésre nézve megsemmisítő.

Ha meggondoljuk végre, hogy a statisztika szerint majdnem minden két órában van valahol földrengés, a gázfejlődés megjóslásának értéke a priori csökken.

Mindez természetesen a ma működő műszerek pontosságának és érzékenységének határán belül áll. Már Milne mutatott arra, hogy pontosabb és érzékenyebb műszereket talán mégis meggyünk még valamire. Nem követhetők-e mi is a pršbrani-i bánya példáját, mely mélyen a tárnában érzékeny Wieohert-ingát állított fel, melyet a bánya felett alkalmazott ingával együttesen észleltet?

A tudomány mai állásában azt kell mondanunk, hogy a bányaszerencsétlenségek összefüggése a megelőző nagy és sűrű földrengésekkel ki nem mutatható, de megszivlelendő a szintén kellő kritikával eljáró Forel tanácsa, *aki a bányában kettőzött éberséget kíván oly napokon, melyek a bánya területéig ért földrengések napját követik.*

Az óriási tevékenység mellett még minden csak a tanulmányozás stádiumában van; ha lesz valami eredményem, mely „A Bánya” olvasóit érdekelhetné, szívesen fogom rendelkezésére bocsájtani.

Magyar arzenál*)

Ugy olvassuk, hogy ismét a katonai kérdések uralják a politikai helyzetet. Mi, kik a hazai közgazdaság szolgálatában állunk, ebből a kérdésből is a gazdasági vonatkozásokat hámozzuk ki. Azt mernek ugyanis vallani, hogy nagyobb hasznára válnék országunknak, ha pl. egy a hadsereg arányainak megfelelő arzenál létesítenék nálunk, mint azok a bizonyos kilences bizottsági pontok akár egyenkint, akár együttvéve. Még annak az aránis, ha azt mondanák, hogy rossz hazafiak, vagy ami több: — „merkantilisták” vagyunk.

Hát legyünk egy vezércikk erejéig rossz hazafiak és gondolkozzunk kissé hangosan. Ime itt vannak az állami vasművek és ezek között első sorban az állami üzemek „büszkesége”, a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélművek. Évek és évek óta rámutatnak a legilletékesebb körök arra az anomáliára, hogy ezek a művek üzemük legtekintélye-

sebb részével ma a magánművek rovására működnek és évek óta mindig megújul az a kívánság, az a terv, hogy ezek a művek immár magánkezekbe adandók.

Sokkal nagyobb szabásu ez a kérdés, sem hogy egy cikk keretében kimerítően tárgyalható lenne. De arra a konkluzióra, a mire mi jutni akarunk, a mi taglalásunk elegendő lesz. Lesz még alkalmunk azzal foglalkozni, hogy miként létesültek ezek az állami művek és hogy mik voltak különösen a létesítés alap gondolatai és célzatai. Ma a tények alapján azt kell hogy konstatáljuk, hogy ezek az állami művek igen lényegesen eltértek tulajdonképeni rendeltetésüktől. Mert ezek a művek ma már haszonra dolgozó iparvállalatok, vagy legalább is oly iparvállalatok, a melyek haszonra akarnának dolgozni. De az legkevésbé se volna baj, ha ezt a gyártási hasznot oly árak előállításával igyekeznének elérni, a mely árak egyébként az országban nem gyártatnak. De a baj, az igazi nagy baj ott van, hogy ezek az állami művek immár legnagyobb részét commerce-árak előállításával foglalkoznak és ezzel, a míg egyrészt egészségtelen versenyt támasztanak a magán iparvállalatoknak, másrészt határozottan közgazdasági károsodást idéznek elő.

Az egészségtelen verseny távoiról sem abban áll, hogy ezek a művek talán olcsóbban termelődnek és így olcsó árakkal jelenvén meg a piacon, olcsó eladási árakra kényszerítenék a magánvállalatokat is. Majdnem ellenkezőleg. Ezek a művek mindenesetre jóval drágábban termelnek, mint a magánművek és versenyben egyáltalában nem állhatnának meg a kereskedelmi piacon. De beléptek a vaskartelbe és a kartel védelme alatt képesek kereskedelmi ügyletekre. Nem az árak irányítása — a mire az állami művek nem képesek, holott idealiter talán ez lenne feladatuk — képezi tehát az egészségtelen versenyt, hanem az árak termelése. Mert az általuk előállított igen lényeges kontingenst elvonják a magánvállalatoktól és megakasztják ezeknek természetes, okszerű fejlődését. És ebben rejlik a közgazdasági károsodás.

Ez okból kerül időről-időre rendszeresen felszínre az a terv, hogy ezeket az állami műveket immár magánkezekbe kell adni. De ez a terv örökké csak terv fog maradni és pedig azon okból, mert realizálása lehetetlen. Oly nagy töke fekszik ezekben a művekben, hogy még a legszerűnyebb gyümölcsötetés eshetősége is ki van zárva. De e mellett még ha a magán kéz ezen művekben okszerűleg haszonra való kilátással akarna termelni, oly nagymérvű új töke befektetése válnék szükségessé, hogy már ez magában elriasztaná a magánvállalkozást. Erről tehát kár beszélni. Sőt nem lehet eléggé hangoztatni, hogy ezeknek a műveknek meg kell maradniok az állam kezében, de vissza

* A „Közlekedés és Közgazdaság” kitűnően szerkesztett közgazdasági szaklapból vesszük át ezt a nagy érdeklő cikket.

kell térniök eredeti rendeltetésükhöz. Hiányt, általános közgazdasági hiányt kell pótolniok. Oly cikkeket kell tehát előállítaniok, a melyek az országban nem gyártatnak.

És ezzel eljutottunk a magyar arzenál kérdéséhez. Diósgyőr erre szinte gondviselésszerűleg hivatva van. Igen könnyű lenne ezt az indokok egész sorozatával bebizonyítani, de ennek kifejtése teljesen kiesik e cikk keretéből. De arra mégis rámutatunk, hogy míg a bécsi arzenál, sik területen fekvő, szabad prédája az eilenségnek, a diósgyőri völgyben elhelyezett arzenál, valóságos bevehetetlen erőddé lenne teremthető.

A diósgyőri m. kir. állami vas- és acélművek a hadsereg felszerelésének és első sorban a tüzérség felszerelésének alapját képező, nagyszabású arzenállal alakítandók át. A katonai kérdések tárgyalásánál ez legyen a magyar kormány látpontja. Ez lenne az igazi nemzeti vívmány, a mely minden érdeket kielégít. Erkölcslig is, anyagilag is. És mi ismét azt merjük állítani, hogy ez az egy vívmány egymagában, még erkölcsi jelentőségében is messze túlhaladná egyik-másik közjogi vívmány egész sorozatának jelentőségét.

Oly ipari termelési perspektíva áll itt előttünk, a melynek az országra kiható nagy anyagi előnyei kiszámíthatatlanok. Nincs a hazai iparnak, a bányászatnak, a kohászatnak az az ága, a mely a magyar arzenál létesítésével nem nyerne jótékony fellendülést. Nem beszélve arról, hogy mily hatalmas befolyást gyakorolna egy nagy vidék lakosságának anyagi boldogulására. És ez okból azt hisszük, hogy azok, akiknek hivatásul adatott, hogy hazánk sorsát intézzék, megszívlelhetnék javaslatunkat.

Krónika.*)

Üzlet.

- Jan. 1. A sárgaréz- és tombak-bádóg árát 10, az ebből való *sodronyokét* 5 koronával emelte métermázsánként a Kreditanstalt sárgaréz-osztálya. — A délnyugat-afrikai gyémántleletek folytán számosan jelentkeznek kutatási munkálatokra, a német birodalom külügyi hivatala azonban közölte, hogy inkább kézművesekre, mint efféle kutatókra volna szükség.
2. A Magyar ált. köszénbánya r.-t. ujonnan kibocsátott 20.000 drb részvényének jegyzését a tőzsde tanácsa elrendelte. — A szab. osztrák-magyar államvasut társ. szelvényeinek beváltását megkezdette. — Délnyugat-Afrikában, a németek ujonnan felfedezett gyémántmezőin teljes mértékben kitört a kincskeresés láza. Lüderitzbucht-nak már: börzeje is van 40 taggal és 3 alkuszszal.

Ezen új rovattal rendszeres időközökben összefoglaljuk és ismertetjük a bányászat terén az egész világon előfordult eseményeket, nagy hiven, hogy ezzel jó szolgálatot teszünk a olvasóinknak, még megjegyezve, hogy ezt a krónikát bányászati életünk egyik kitünősége szerkeszti. Szerk.

Jan. 3. A bécsi tőzsdén a magyar bányáértékek árforgalma a következőleg alakult:

	1907. dec. 31.	1908. dec. 31.
Rimamurány	521	518
Északmagyar	241	268
Salgótarján	568	575
Magy. ált. köszén	522	600

— A felsősziléziai szénkonvenció elhatározta, hogy az alapárakat továbbra is fentartja s csupán azon vidékeken tesz némi engedményt, a hol erős versennyel kell küzdenie. — A nafta termelésének szanálása céljából az osztrák közgazdasági miniszteriumban ankét volt, melyen a felmerült indítványok kidolgozására három bizottságot választottak, melyek külön foglalkoznak az e célra alkalmas, a közgazdasági és közigazgatási, a bányarendőri és a törvényhozói teendőkkel. — Felső-Sziléziában a vaspiac helyzete valamivel javult.

4. A Sieg vidékének vasérc- és vastermelése válságos helyzet felé halad s a bányatársulatok a mai kedvezőtlen viszonyok közt egyre nagyobb veszteségekkel dolgoznak, mert a többi ipari vidék mindenben túl tesz rajtuk. A nem vegyes művek legtöbbje beszüntette az üzemet s most az egész vidék a kormány közbelépésétől várja a helyzet szanálását. — Bánya- és amerikai vasuti értékekre vonatkozó tüzletek lebonyolítására Hamburgban külön irodát állítanak, hogy a londoni költségeket megtakarítsák. — A rudvas ára kezd emelkedni; Belgiumban 87 fr-ről 94-re s a rajna-westfáli piacon 3—5 M-val ment föl; a lemezek ára szintén emelkedik s a sodronyok ára megszilárdult. — A rajna-westfáli kerületben még a múlt év vége felé elhatározták, hogy a bányarészjegyek (kuzák) tőzsdéin az üzleti napok számát heti négy napra emelik, majd meg szerdán is megnyitották a tőzsdét, úgy, hogy most már szombat kivételével a hét minden napján nyitva vannak s a nagyközönség is megjelenhet. — A német Stahlwerksverband a kiviteli jutalékot 25 márkáról 15 márkára szállította le.
7. Az ezüst értéke Londonban 22 d-ről 23.5 d-re emelkedett. — A délnyugat-afrikai gyémánt kiviteli vámot vetnek; az anyagot igen jó minőségűnek tartják, úgy, hogy karátja 24 30 koronát ér, míg a termelés költsége nem magasabb 1.20—1.60 koronánál.
14. Az osztrák vasművek üzemeiket a teljesítőképesség kétharmadára csökkentették.

Vállalatok.

- Jan. 1. Az első horvát briketgyár részvénytársaság Pozsegán kimondta a felszámolást. — A fiumei magyar olajipar r.-t. üzembe helyezte fiumei gyártelepét.
2. Az Urikány-Zsilvölgyi magy. köszénbánya r.-t. hír szerint 8 százalékra emeli az osztalékot, mely tavaly 7 százalék volt. — A Dunántúli köszénbánya r.-t. alaptőkéjét 600.000 koronáról két millióra emeli. — A Hungária mütárgya gyár r.-t. a zsolnai gyárban legközelebb megkezdte a sósav és glaubersó gyártását. — A Köpigs- und Laura-Hütte orosz területen lévő művei állandóan veszteséggel dolgoztak, mely a legutóbbi négy esztendő alatt 1,057.201 rubelre rugott.
3. A gróf Csáky László-féle prakfalvi vas- és acélárugyár r.-t. Prakfalván új nagyolvasztót épít.
4. A Harkort-művek erdélyi bányái a múlt hónapban 135.933 kg. aranyat termeltek a novemberi 144.399 és az 1907. decemberi 147.242 kg.-mal szemben. 1908. július 1-től december 31-ig 874.532 kg.-ra rugott a termelés, mely az előző év ugyanezen időszakában 888.693 kg.-ot tett.

- Jan. 5. A *Kazinczy* köszénbánya r.-t. mult évi mérlege ismét tetemes nyereséget mutat, még pedig 21.197 K-át a tavalyi 19.130 K-val szemben.
- „ 6. Flekkefjordban, Norvégiában, az eddig kísérletekre szolgált művet most teljesen berendezték s üzembe helyezték acélnak villamossággal való gyártására. A nyers- és rudvasat Svédországból szerzik be, a villamos erőt vizezések termelik.
- „ 12. Az osztrák vasuti miniszter már építteti a nyers petroleum benzintől mentessé tételére az állami gyártelepet, melyet a kőolajtermelők szövetségének főg bérbeadni, akik arra kötelezték magukat, hogy az államvasutak mozdonyainak futtatásához szállítják a petroleumot.
- „ 14. A várpalotai szén érdekében küldöttség járt a keresk. miniszteriumban, amely a porosz főúr bányájának pártolását kéri, nehogy a község lakossága károsuljon az üzem beszüntetésével.

Forgalom.

- Jan. 1. A *salgótarjáni* köszénbánya r. t. a nagybél-privigyei vasut Koós állomásától Cigel község és az államvasutak Turczek állomásától Handlova községig vezetendő vasutvonalakra előmunkálati engedélyt kapott. — A galiciai nyerspetroleum-küldeményeknek a miniszterium 1909-re átmenetileg az eddig C. osztály helyett a D. osztály díjtételeit biztosította.
- „ 5. A magyar, osztrák és porosz vasutak képviselői Bécsben azokat a módokat tárgyalták, melyek alkalmazása lehetővé fogja tenni, hogy a Felső-Sziléziából Magyarországra és Ausztriába irányuló szénzállítás akadálytalanul lebonyolítható legyen s megállapították, hogy a rendelkezésre álló kisegítő kocsikkal a szénforgalom minden akadály nélkül lebonyolítható. — A Magy. kir. államvasutaknak a tarifa emelését célzó javaslatai elkészültek s a díjszabást 7 százalékkal fogják emelni, ami a jövedelemben mintegy 15 millió kor. többletet jelent. — Mærisch-Ostriban a kocsibiány egyre növekszik s a bányák nagy mennyiségeket kénytelenek depónálni.
- „ 12. Az osztrák vasuti miniszter a szénrel való tüzelésre készült államvasuti mozdonyok közül hétszázat petroleum-tüzelésre alakított át, ami egy-egy mozdonynál 3000 kor. költséggel jár.

Statisztika.

- Jan. 3. A *világ köszéntermelése* '90 millió tonnával 1090 millióra emelkedett 1907-ben s az Egyes. Államok 40, Anglia 25, Németország 20 százalékkal, Magyarország és Ausztria 4, Franciaország 3,4 és Belgium 2,2 százalékkal részesednek benne. — A *nyersvas* termelése 1907-ben 60,7 millió tonnát tett, melyből Amerikára 26,2 millió (43,2 százalék), Németországra 12,9 millió (21,2 százalék) és Angolországra 10,1 millió (16,6 százalék) tonna jutott.
- „ 4. A teplitz-brüx-komotau szénvidék termelése a mult évben 430.000 t.-val, az elbogen-falkenau kerületé 50.000 t.-val emelkedett. A cseh barnaszén kivitele Németországba csökkent, bel-földi fogyasztásuk azonban 600.000 t.-val növekedett.
- „ 8. A Németbirodalom és Luxemburg nyersvas termelése 1908-ban 11.813.511 t.-át tett ki az 1907. év 13.045.760 t. termelésével szemben.
- „ 14. A kincstári bányák hozadéka Poroszországban 1908-ban 17.987.540 m.-át tett (16.320.900). — Az orosz vasművek kivitele a mult évben hanyatlást mutatott; nem felel meg tehát a valószínűségnek, hogy a német vasműveknek ártottak volna erős versenyyükkel. A kivitel 1907-ben 7.542.000 pud, 1908-ban pedig csak 5.477.000

pud volt. — Dalmáciában a mult évben 6 bányavállalat közül 3 volt üzemben s 795 munkással 1.365.200 q. barnaszén termelt 750.005 kor. értékben. A termelés 190.320 q.-val csökkent.

Bányajog.

- Jan. 1. Az osztrák kormány törvényjavaslatot készít elő, melynek célja a szénterületekre előjogot biztosítani az államnak, mely azután szabott időre, ellenérték fejében engedné át azok kiaknázását a vállalkozóknak. — Munkás-kamarák szervezéséről szóló törvényjavaslatot terjesztett a német birodalmi kormány a birodalmi gyűlés elé. — A szász országgyűlés elfogadta a bányatörvény novelláját. Az ellenőrző munkások intézményére irányuló indítványt nem sikerült elfogadtatni. — A birodalmi gyűlésen a Radbod-akna katasztrófáját a socialista képviselők arra készülnek felhasználni, hogy az ellenőrző munkások intézményét, a bányászat államosítását s az egységes birodalmi bányatörvényt követeljék. — A mértékek hitelesítéséről szóló törvény életbelép.
- „ 3. A francia kormány is reformálni készül a bányatörvényt, még pedig a belga javaslat formájára, mely most van a szenatus előtt s lényege, hogy behozza az üzemi kényszert, az államnak a tiszta jövedelemben való részesítését, végül bizonyos esetekben a bányának kisajátítását az állam javára. Egy másik javaslat a bányarendőri felügyeletet szigoritáná. A köszénbányászattal az osztrák közmunkatgyi miniszterium hivatalos közleménye szerint olyformán akarják reformálni, amint azt az 1907. június 18-án kelt porosz novella tette, amely köszénre nézve a bányaszabadságot megszüntette, s a köszénbányászatot az államnak tartotta fenn, csakhogy az osztrák javaslat a barnaszénre is felöleli. Ezenkívül *munkásválasztmányok* kötelező szervezését is tervezik.
- „ 5. Az angol felsőház Landsdowne lord több módosításával fogadta el a bányászat nyolc órás munkaidejére vonatkozó javaslatot. Ehhez képest a munkaidő a be- és kiszálláson fölül 8¹/₂ óra.
- „ 6. Az osztrák kormány törvényjavaslaton dolgozik, mely az állami szénbányák termelésének emelését célozza. Föltárt területeket szándékozik magánvállalatoknak bérbeadni.
- „ 14. A bányatörvény novelláján dolgoznak a porosz kereskedelmi miniszteriumban is s anketten hallgatták meg a bányaegyesületeket, valamint a munkások vezetőit. Munkás ellenőröket szándékoznak állítani, akiket a munkások általános titkos szavazással választanának és a vállalatok fizetnének.

Egyesülés.

- Jan. 1. A német Stahlwerksverband tárgyalásokat kezdett a B. (hengerelt) gyártmányok eladási területének védelmére szolgáló nemzetközi egyezmény föllevenítésére. — A Németbirodalom munkásbiztosító hivatalának kimutatása szerint a biztosítópénztárak bevételei 1907-ben 6.913.060,39 M.-val haladták meg az 1906. év eredményét s 183.457.590,09 M.-ra emelkedtek. Az átlagos heti járulék 24,46 pfenningről 24,92-re emelkedett. — A vas- és fémmunkások szervezetük fölfüggesztése miatt nyilvános gyűlést tartottak.
- „ 3. Az országos kazánvizsgáló egyesület előkészítő bizottsága befejezte az alapszabályok és az ügyrend tervezetét s a kazántulajdonosokhoz felhívást intézett az egyesület megalakítása érdekében, hogy az működését már a f. év elején megkezdhesse. — A német bányamunkások

január végére kongresszust hívtak össze Berlinbe.

5. A Munkaadók országos szövetségének alapszabályait a miniszterium jóváhagyta.
14. Poroszországban 1907 ben 1864 (1831) bányaműnél 70 társépítész (Knappschaftvereine) állott fenn, összesen 729.267 állandó és ideiglenes taggal. Összes kiadásuk 62,001.043 (56,980.736) m.-át, bevételeik 76,537.318 (70,119.236) m.-át tették s vagyonuk az év végén 164,931.461 (157,387.717) m.-ra rugott. — A brennbergi bánya összes munkásai sztrájkba léptek.

Balesetek.

- Jan. 1. Virginia Maybeury városában a Lickbranch Co. szénbányájában robbanás folytán 13 munkás halálát lelte, 30 bányász benrekedt.
13. Nyugatvirginiaiában, a Lickbranch szénbányában robbanás folytán közel 100 munkás elpusztult. — A dománi szénbányában ismét robbanás történt, mely 10 munkás halálát és kettőnek súlyos sebesülését okozta.
14. Az ajkai bányában robbanás folytán tűz keletkezett, melynek eddig 45 emberélet esett áldozatul.

Vegyések.

- Jan. 3. *Rozsnyó* bányaváros 1820-ból való látképét, a mely Markó Károly műve, Andrássy Dénes gróf megszerezte Olaszországban s Krasznaborkán helyezi el.

✂ BANYÁSZATI HIREK. ✂

— **A budai alagut.** A budai várhegyi alagutat tavaly az állam vette át. A régi alagut-társaság azonban meglehetősen elhanyagolt állapotban adta át a kincstárnak az alagutat s a pénzügyminiszter mindenekelőtt az alagut kijavításáról kívánt gondoskodni. Wekerle Sándor dr. miniszterelnök az alagut megvizsgálására bizottságot küldött ki, amelynek elnöke *Szontágh Tamás* dr. kir. tanácsos, a földtani intézet főgeológusa, tagjai pedig *Machan Ottó* fővárosi bányamérnök, *Schwartz Gyula* kőművbányai főbányamérnök és *Papp Károly* dr., a földtani intézet osztálygeológusa. A bizottság még az ősz folyamán alaposan átkutatta az alagutat és környékét, hogy a falazatokat rongáló vizek eredetét földkerítse. A bizottság elkészült a munkálatokkal és ezek eredményéről terjedelmes jelentésben számolt be. A jelentést még nem hozták nyilvánosságra, módunkban van azonban azt röviden ismertetni.

A jelentés elmondja az alagut létesítésének történetét, részletesen leírja azt a 40 méter mély aknát, amely a budai Szent György-térről az alagut üregébe vezet. Az aknát a budai várparancsnokság 1854-ben azért vágatta, hogy rajta a várbeli őrség az alagutba lejuthasson. Minthogy azonban időközben a vár hadászati jelentősége megszűnt, ott maradtak céltalannul a hatalmas üregek. A jelentés főrésze az alagut hidrogeológiai viszonyait tárgyalja, kimutatva, hogy a Várhegy alapköze a budai márga, amelyet a tetőn 5–6 méter vastag mésztufa borít. Ebben a mésztufában tömérdek sziklapince és egyéb török időbeli üreg van. A bizottság a Szent György-térről a Szentháromság-térig hatvan sziklapincét kutatott föl, amelyből 8, sőt 10 méteres kúrtok nyultak föl egykoron a napszínre. A laza törmelékkel

betöltött üregek valóságos gyűjtői a csapadékvizeknek, amit még szaporit a régi, hiányos csatornák szennyes vize, amely az alagut felé szivárog s falazatát félszázad óta állandóan rongálja. Az alagut építője, Clark Ádám gondoskodott az alagut burkolatán vízlevezető csatornáról, azonban azok nem váltak be. Szerencse, hogy a tervező bölcs előrelátásból másfélméter, sőt helyenkint két méter vastag falazatot épített, ami több, mint félszázadig ellenállott a nedvesség s fagy káros hatásának. A jelentés végül megmondja, hogy minő átalakításokra van szükség az alagut főtartása érdekében.

— **Az orsovai petróleumgyár** parafinműhelyében kedden, e hó 26-án, éjjel hirtelen tűz támadt, amely átcsapott az olaj- és gépprésházra és mindent elpusztított. Szerencsére sikerült a benzinházat elszigetelni és így megakadályozni annak felrobbanását. A rohamosan terjedő tűz a földszintről átcsapott az emeletre, amely az óriási tartályokkal leszakadt. A pusztító elemnek száz vaggonnánál több parafin és nyolcvan vagonnyer anyag esett áldozatul, azonkívül a régi és új gépházban elhelyezett gépek teljesen használhatatlanná váltak. A tüzet szerdán óriási erőfeszítések árán sikerült eloltani. A kár körülbelül másfél millió korona. A tűz keletkezésének okát eddig még nem lehetett megállapítani. Emberéletben nem esett kár. Az elpusztított helyiségek újráépítése, üzembehelyezése legalább egy évig fog tartani.

— **Banovina Szénbánya Részvénytársulat.** Ezzel a címmel legutóbb részvénytársaság alakult egy horvátországi nagy szénterület kiaknázására. Ugy tudjuk, hogy a részvénytársaság vezetősége már hozzá is fogott az előmunkálatokhoz, hogy a bányák mielőbb üzembe kerüljenek. Ezek a bányák kitűnő barnaszenüknél fogva, első sorban hivatottak arra, hogy a Trifaili szénet kiszorítsák Horvátországból és az ország egész délnyugati részéből.

— **A bánya.** A Magyar Mérnök- és Építészegylet műszaki ismeretterjesztő előadásai keretében, e hó 27-én, szerdán, Gálócsy Árpád, a Bányászati és Kohászati Lapok szerkesztője „A bánya” címmel előadást tartott. A vetített képek hosszú sorozatával illusztrálta az előadást, amelyben valóban értékes anyagot ölelt fel. Bemutatta a kőzetek rétegződését, a bányászás különféle módjait, eszközeit, kiterjeszkedett a két legutóbbi bányaszerencsétlenségre is. Egy bánya belsejének ismertetése kapcsán bemutatta, hogy miképpen történhetett meg a két katasztrófa. Bőven foglalkozott a bányákban szükséges szellőztető berendezésekkel és bemutatta azon készülékeket, amelyeket a mentők az ilyen bányaszerencsétlenségek alkalmával használnak. Ismertette végül az arany és ezüstcikkék fémjelzéseit és vázolta, hogy mit kell tenni ilyen áruk vásárlásánál. Külön emlékezünk meg arról a bemutatott térképről, amely az oligocen korszakbeli Magyarországot ábrázolja és amely az előadónak kétségtelenül érdemes munkája. — Jól esett látnunk, hogy az előadás méltó számban talált hall-

gatókra, akik azzal a feszült figyelemmel hallgatták azt, amelyre ez a mindvégig érdekesítőnek és értékesnek bizonyult előadás kétségtelenül rászolgált.

— **A zólyombrezói kir. vasgyár** telepeiről tartott felolvasást e hó 26-án, kedden, *Rohringer* Sándor beszercebányai kertületi főmérnök, a Magyar Mérnök és Építészegyesület vízépítészeti szakosztályának ülésén. Mielőtt azonban magát a telepet ismertette volna, behatóbban foglalkozott a vizierők felhasználásának kérdésével és megállapította, hogy a vizierők ma már nem annyira műszaki fontosságaik, mint inkább nagy gazdasági jelentőséggel bírnak. Eklatáns példákat hozott fel ennek bizonyítására. Rámutatott arra fényes eredményre, amelyet a Niagara-vizesés erejének felhasználásával elértek, Sollingenben 700 kisiparost lát el a szükséges hajtóerővel a víz azonfelül, hogy a városi villanyművek is belőle táplálkoznak. Külföldön mindenütt igyekeznek a felhasználható vizierőt az emberiség szolgálatába kényszeríteni, csak nálunk hagyják meg gyümölcsözetlenül. Mintegy 1½ millió lóerő vizierőből mindössze alig 18—20.000 lóerő használunk fel, pedig az ország egyes szegény vidékei — pl. Erdélyben — könnyű szerrel valósággal meggazdagodnának, ha ezt a nagy vagyont jelentő, de parlagon heverő vizierőt kihasználnák. Ezután a zólyombrezói kir. vasgyár telepeit ismertette. Előadását amely méltó figyelemmel találkozott — szépen kidolgozott vetített képekkel kísérte.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

— **Az élve eltemetett bányász naplója.** Esseni távirat alapján már jelentették a lapok, hogy a *radbod-i* bányában nemrég történt katasztrófa után a vízzel előtöltött akna kiszivattyuzásánál egy naplót találtak, amelyben *Maas* bányamunkás írta meg a maga és a vele együtt élve eltemetett bányásztársai utolsó napjainak történetét. Radbodban elterjedt hírek szerint *Maas* a naplóban megírta, hogy ő és társai lóhussal táplálkoztak és az utolsó pillanatig remélték, hogy meg fogják őket menteni. A naplót a bányamunkások, akik a halottakat a bányából kihozták, állítólag a bányaigazgatásnak adták át, amely azonban minden felvilágosítást megtagad. A bizonyára borzalmas részleteket tartalmazó napló feltalálásának híre a radbodi bányászok körében nagy izgatottságot okozott.

— **Egy kis statisztika.** A német szénbányákra rossz idők járnak. A kitermelt szénmennyiség elhelyezésére nem találnak piacokat, úgy hogy kénytelenek széntermelésük egy részét elraktározni. Ez természetesen az üzemek redukcióját vonja maga után, ami viszont élesen illusztrálja a „rohamosan fejlődő” német ipar „fényes” helyzetét. Most a Rajna-Westfáliai szénzindikátus termeléséről szóló kimutatásnak jutottunk a birtokába, amelyből a következő adatokat ismertetjük:

A szindikátus bányáiban a termelés 1908. decemberében 6.453,568 t. munkanaponként 267,505 t. volt. Az 1908. év második felében 41.529,898 t.-t. munkanaponként 239.455 t.-t. az egész évben pedig 81.920,537 t. munkanaponként 271,372 t. szenet termeltek.

Ebből a kitermelt szénmennyiségből elhelyeztek összesen december hónapban 4.998,247 t.-t. második félévben 33.102,684 t.-t. az egész évben 66.428,738 t.-t.

A szindikátus tehát a beraktározott szénkészletet 1908. december hónapjában 1.455,321 t., második félévben 8.427,014 t., az egész 1908. esztendőben pedig 15.491.799 t.-val volt kénytelen szaporítani.

— **A harpeni bányatársaság üzemi feleslege** az 1908. év utolsó negyedében (75 munkanap) a raktározott kokszt leírása után 8.872,000 márka. Ezzel szemben az 1908. év harmadik negyedében (79 munkanap) az üzemi felesleg 4.458,000 márka volt, míg az 1907. év utolsó negyedében (75 munkanap) 5.250,000 márkát tett ki.

— **Németország forgalma.** Németország behozatala 1908-ban a nemesfém-forgalom hozzászámításával 8-7 milliárd márkát tett ki az előző évi 9 milliárd márkával szemben. A kivitel 6-8 milliárdra rugott az előző évi 7-1 milliárddal szemben. A nemesfém-forgalom nélkül a behozatal 8-3 milliárd márka volt, az előző évben 8-7 milliárd, a kivitel pedig 6-8 milliárd volt az előző évi 6-9 milliárddal szemben.

— **Vizár a bányában.** Johannesburgi jelentés számolt be arról a szerencsétlenségről, amely a legnagyobb délafrikai aranybányák egyikében történt. A *Whitwatersrand* aranybányák gátja a szakadatlan esőzéstől bomlott. Óriási víztömegek hatoltak be a bányába, ahol éppen igen sok munkás dolgozott. Az eddigi jelentések szerint tíz fehér és százötven bennszültött munkás a vízbe fullt. A vizár a többi bányát is fenyegeti.

✂ TUDNIVALÓK. ✂

— **A szén elmállása.** Az amerikai illionisi egyetemen *Parr*, *Hamilton* és *Wheeler* tanárok most tanulmányozták a szén elmállásának és a levegőn való állásból eredt silányulásának jelenségeit és a következő eredményeket közlik kutatásaikból. 1. Az éghető gázok fejlődése már abban az időpontban megkezdődik, mikor a szenet a bányában kifejtik. 2. A levegő oxigénjének elnyelésével növekszik a szénhidrogének képződése. 3. Bármily gondosan raktározzuk is a szenet zárt edényekben is, azért az mégis megrosszabbodik. 4. A szénnek szabad levegőn való állásából eredő megromlását a hidrogén vagy szénhidrogéneknek oxidációjára lehet visszavezetni. Lehet, hogy az éghető gázok vesztesége is okozója a rosszabbodásnak, melyeket aztán el nem égő oxigén, vagy nitrogén vált föl. Az elmállás gyorsasága a különböző szénemek szerint váltakozik, leggyorsabb a frissen bányászott szénnél és normális mértéket csak néhány heti állás után ér el.

— **Az Antiferugin** az a mázoló-festék, amely nemcsak, hogy megóvjaa a vasat rozsdától, hanem megakadályozza a gőzkazánokban a rendkívül káros hatású kazánkö leülepedését is. Az Antiferugin a bécsi *Leuchtag u. Seidenstein* (Wien III/4) vegyészeti gyár szabadalmazott készítménye. Rövid idő alatt igen elterjedt, mert nyugodt lelkiismerettel ajánlható a kazántulajdonosoknak, a kazánkö ellen való védekezésre, amely megtámadja, majd szét is roncsolja a kazánfalakat és ezenfelül még a gőzkifejlődést is gátolja. A kazánkö kikalapálása

val ugyan időnként el lehet távolítani a kazánkövet, de rgyanakkor a kazán vasbádóg lemezei is megsérülnek, úgy hogy tartósságuk nagyon kérdéssé válik. Örömtünkre szolgál, hogy ez a gyár megtalálta a szert a kazánkö kármentes eltávolítására, valamint az is, hogy az Antiferugin hamarosan közismertté lett. A szer ezen jó tulajdonságai mellé kell soroznunk azt is, hogy nem tűzveszélyes és az emberi szervezetre sincs káros hatással. sem hidegben, sem forró vízben nem bomlik és minden szisztémájú kazánhoz használható. Számos bizonyítvány és elismerő nyilatkozat bizonyítja, hogy az Antiferugin sohasem téveszti el célját. Érdeklődőknek szívesen küld a gyár prospektust, amelyet, ép úgy mint az Antiferugin-t olvasóink figyelmébe ajánlunk.

— **A délafrikai aranybányák.** A Transvaal Chamber of Mines-ben egyesült bányák termelése az 1908. év december hónapjában 637.853 uncia volt, 2.709.428 £ értékben a november hónapban termelt 2.511.277 £ értékű 591.204 unciával szemben. A többi bányákban decemberben elért eredmény: 22.790 uncia arany 96.807 £ értékben, míg novemberben ezen bányákban 98.408 £ értéket képviselő 23.167 uncia aranyat bányásztak, A bányákban decemberben 17.404 benszülött nyert alkalmazást, távozott 10.008 benszülött. A foglalkoztatott munkások száma 148.722 volt.

IRODALOM.

— **Rohrleitungen.** Ezen cím alatt megjelent a „Gesellschaft für Hochdruck-Rohrleitungen m. b. H. Berlin O. 27“ kiadásában egy rendkívül érdekes és gazdagon kiállított szakmunka, amely a legnagyobb részletességgel, nagy tudományos apparátussal ismerteti mindazt, a mi egyáltalában a csővezetékek technikai szempontjából — különösen szakembereknek — tudnivaló. A munka gazdagon el van látva a legrészletesebben kidolgozott illusztrációkkal, számítási táblázatokkal, függelékül adja a csővezetékek vámtételeit és két nagy csővezetési hálózat alaprajzát. A munka megrendelhető Julius Springer könyvkiadónál, Berlin. N. 24. Ára 10 márka.

— **Egészségi tanácsok a földmivelőknek.** Ósváth Albert dr.-t megbizta Darányi Ignác földmivélsügyi miniszter, hogy írjon a magyar nép számára olyan kis könyvet, amelyből az olvasó megtanulja, hogy mikor egészsége, épsége veszedelemben forog, mit kell tennie addig is, míg orvost kap. E megbizás eredményeképen a földmivélsügyi miniszter kiadványai között egy igazán értékes munka jelent meg „Egészségi Tanácsadó olvasókönyv a magyar földmivelő nép számára.“ Ez a könyv érdekesen ismerteti meg bennünket a hazánkban általában fellépő összes betegségekkel és azokkal a tennivalókkal, amiket e betegségek megelőzése iránt tennünk kell, vagy amiket az orvos eljöveteleig magunk is megtehetünk. A modern hygiéne szabályait a gyakorlati ember észjárásával idomítja a falusi földmivelő nép életviszonyaihoz és gondos tanácsai ugyszólván mindenre kiterjednek. A könyv tartalmának tudományos értékét Kétyl Károly egyetemi tanár elismerő bírálata igazolta, egyszerű és mégis érdekes előadási modora pedig a szerző irodalmi készségét és izlését dicséri. A százege-

vennyolc lapra terjedő könyvecske árát a földmivélsügyi miniszter közérdektől céljához képest mindössze 60 fillérben szabta meg. Lelkészek, tanítók, községi jegyzők egyszerű levélbeli megkeresésre a földmivélsügyi miniszteriumtól ingyen kapják.

Szerkesztői üzenetek.

U. M. Budapest. Bármikor nagyon szívesen látjuk objektív cikkeit. — Az aláírást mi olvastuk hibásan. Természetesen az aláírásban nem szabad találós mesét feladni. A jövőben már tudni fogjuk. — Az évkönyvbe szánt adatokat rendeltetésük helyére juttattuk. — A Balkay-Szöke-féle „Magyar Bányajog“ ára 10 korona és kiadói hivatatalunkban is megrendelhető.

S P Pécs. Mi nem polémizálunk. Mi nem üztünk személyi kultuszt. Mi a bányászat érdekeit szolgáljuk tárgyilagosan. Cikkeinkben nyilvánuló álláspontunk oly világos, hogy az értelmezésre nem szorul. És amit pláne a dományi bányászrenccsétlenség esetére írtunk, az teljesen igazolást nyert a pénzügyminiszter nyilatkozata által. Erre az esetre tehát nem szükséges semmi további vizsgálatra várunk. Egészen másképen áll az ajkai szerencsétlenség. Itt igenis szükséges a vizsgálat több szempontból, amint ezt cikkünkben nyíltan ki is fejtettük. Olvassa lapunkat elfogulatlanul és azonnal tisztább lesz ítélete.

J. F. bányagondnok. Köszönjük szíves figyelmétet. Mi is gondoltunk már erre. A technikai tudományok népszerűsítése valóban korszerű eszme, de egyelőre, oly sok feladat mellett, még nem foglalkozhatunk vele.

Ó. F. mérnök, Visó. Ismerjük azokat a területeket, de bányák ajánlásával nem foglalkozunk.

J. J. s, Kolozsvár. Címekkel szívesen szolgálunk. Ime: Charbonnages du Centre de Jumet, Jumet b. Charleroi; — Charbonnage de Marcinelle — Nord, Marcinelle's; Charbonnages de l'Epine, Montignies s. Sambre; — Charbonnages de la Haye, Tilleur; stb. Ezek közül kettővel igen barátságos lábon állunk és szívesen adunk ajánló levelet. A francia nyelv bírása feltétlenül szükséges, enélkül e helyeken nem boldogulhat.

M. K. Arad. Karácsonyi számunkból annyi példányt nem adhatunk, mert annyira elfogyott, hogy már csak néhány példánnyal rendelkezünk.

Hivatalos rész.

1909. évi 927 sz.

Hirdetés.

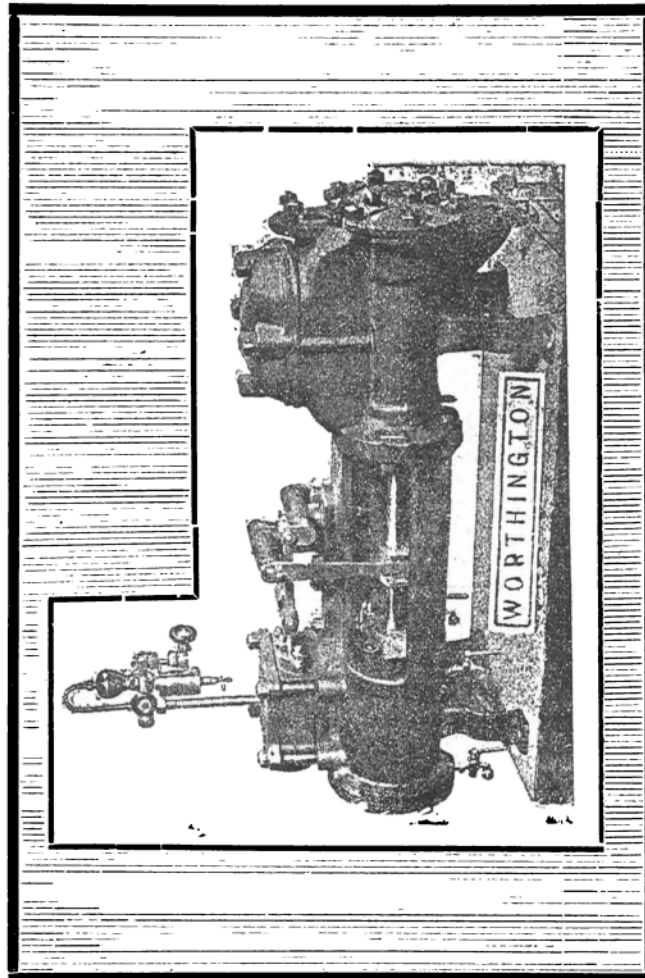
Verespatak községben, az Affinis-Kárpín hegyben bányászkodó Szt.-Miklós (Hop) cégu bányatársulat eddigi igazgatója, néhai Gruber Ferenc verespataki lakos elhalálása folytán felelős igazgató nélkül maradván, az

alulírott kir. bányabiztosság ezen bányatársulat részére a zalatnai m. kir. bányakapitányság 1908. évi 78560. sz. utasítása szerint az általános bányatörvény 149. §-a alapján igazgatóválasztás céljából folyó évi március hó 6. napjának délelőtt 10 órájára a bányabiztosság hivatalos helyiségébe rendkívüli társgyűlést rendel, melyre a nevezett bányatársulat bejegyzett részvényeseit és azok esetleges jogutódjait oly értesítéssel hívja meg, hogy az ált. bányatörvény 153. §-a értelmében a társgyűlésen mindenki csak személyesen, vagy törvényes meghatalmazottja által élhet a szavazás jogával; a távolmaradók a megjelent társak határozataihoz csatlakozóknak fognak tekintetni.

Bejegyzett bányarészvényesek Ürmösy László, Boér Béla, Broz Alajos, Szöcs József, Dávid Nikulae; Janíkovics Benjámín, Ürmösy Katalin, Miski József és Miski Zsuzsanna férj. Keller Józsefné, Szlávik Ferencné szül. Miski Amália és Farkas Józsefné szül. Miski Juliánna, Miski Károly és Pap Ferencné szül. Miski Juliánna, özv. Vásárhelyi Lajosné szül. Miski Róza, Ürmösy Ödönné szül. Miski Amália, kk. Miski Sarolta, kk. Sturm Róza, Mihály, Mária, Erzsébet, Ilona, Pirosk; Miski István Sturm Józsefné szül. Miski Juliánna, Miski Jánosné szül. Kovács Lőrinc Anna, Fülöp Katalin férj. Maticsek Józsefné és Szadán Ferencné szül. Karácson Katalin, Gruber Ferenc, Ince Antal, dr. Pap Lőrinc.

A m. kir. bányabiztóságtól.

Abrudbánya, 1909. január hó 19-én.

Szabadalmazott Antiferugin!

R. minőség. Kazánfesték, gőzkazánok bel- és külmázolására. Nem tűzveszélyes és nem ártalmas az egészségre. Elősegíti a kazánkö könnyed leválását és megakadályozza az átrozsdásodást, valamint a kazánlemezek lékeit és védi a már meglévő lékeket a további rozsdásodástól.

R. minőség. Rozsdasemmisítő vasmasz, melylyel a már teljesen átrozsdásodott vasat bemázolva, tovább nem rozsdásodik. Mindennemű tárgyakhoz, melyek akár a szabadban, akár a föld alatt vagy vízben vannak, használható.

L. minőség. Legbiztosabb és hatatosabb rozsdá elleni szer fényes fém részére.

E. minőség. Rozsdá elleni szer vizesen forróvá váló tárgyakhoz.

G. minőség. Rozsdá elleni szer szárazon forróvá váló tárgyakhoz.

S. minőség. Mindenféle savak oldódásának és gőzöknek ellenáll.

Elsőrendű referenciákkal minden iparágból készségesen szolgál:

Leuchtag és Seidenstein Wien,
III/4. Hohlweggasse.

**Vizhatlan
bányász-
ruhák.**

Felülmulhatatlan.

I. minőség 20 márka
II. „ 15 „
III. „ 11 „

Loden-ruhák.

Kocsitakarók, lótakarók.

Csatornajáró csizma.
80 90 100 cm. hosszú,
márka 30 34 37

Körgallér.
75 80 90 100 110 120 cm. h.
6.50 6.75 7.50 8.50 9.75 11.50 márka

Hibernia-bánya. Herne.
A köpenyek megelégedésünkre szolgálnak.

Nass-Hütten-Gesellschaft.
Stolberg.
Az öltönyök jól beváltak.

Lugau szénbányatársulat
Lugau.
Vizhatlan bányászruhák-
kal meg vagyunk
elégedve.

Királyi bányahivatal. St.
Imbert.
A bányász-öltönyök tel-
jesen megfelelőek. Küld-
jön még.

Vizhatlan munkás-sátor
könnyen összecukható.

FERD. JACOB,
KÖLN. H.

SZABADALMI
és védjegyoltalom kieszközlése az összes
kulturállamban

ADLER MIKSA okleveles gé-
pézmérnök
hites szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
Telefon 106-55. Telefon 106-55

ÁLDOR SZIGFRID
Magyar mélyfuró vállalata.
BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.

Elvállal sima és -mélyfurásokat szén, petroleum, víz,
kali és ásványok után ke e s'ggel b rnyly mélység
tekintetében és rnyly rendszer szerint, esetle-
ré e edé sel s.

Ⓛ Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál. Ⓛ

Bányavasut

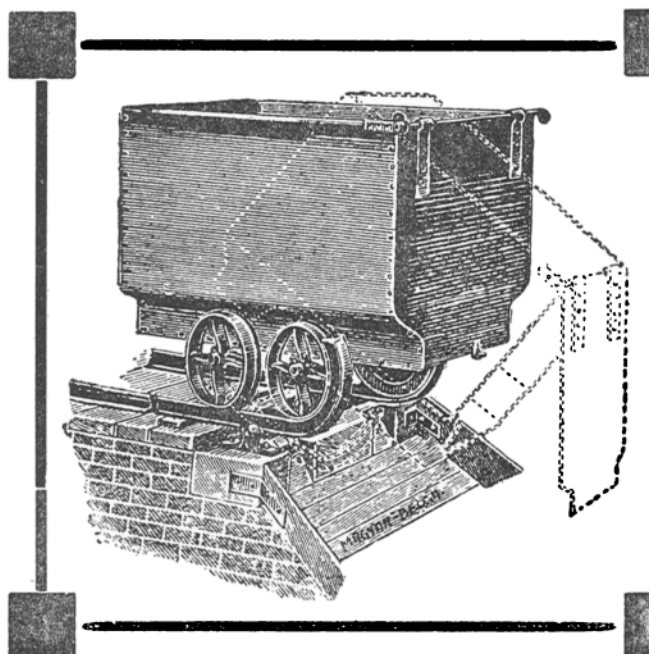
alkatrészeit, u. m. bányasíneket kötő-
szerekkel, váltókat, korongokat, csille-
kerékpárokat, bányacsilléket, felépitményi
szerszámokat; továbbá lokomobilokat, ka-
zánokat, körszivattyukat, furóacélt, da-
ruk, czölöpverők, siklók stb. stb.
használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.
BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

PIUS PIRINGER
BÁNYA ÉS-ALAGUT-LÁMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatlan gyártmányait.
Viszontárúsítóknak kedvezmény. Arjegyzek ingyen és bérmentve.

MAGYAR-BELGA
fémipargyár r.-t.

BUDAPEST, VI. ker., Hungária-körut 115-117.
Elvállalja mindennemű

Bánya-vasutak tervezését

nyomjelzését és teljes kiépítését és az ösz-
szes anyagok, mint sínek, kapcsolószerek,
kocsik, váltók, fordítókorongok, mozdonyok
st. szállítását.

**Használt anyagok állandóan kész-
leten vannak és bérbe is adtnak.**

BÁNYÁSZOKNAK BIZTOS SIKER

A Kriegner-féle REPARATOR

a budapesti Szt.-Rókus kórházban 136 eset közül 129-ben teljes gyógyulást eredményezett. Csúsz és köszvény ellen, valamint rheumás fejszaggatásnál ilyen eredményt eddig egy szersem tud felmutatni.

és gyógyulás, biztos szabadulás a csúsz, köszvény, szúrás, szaggatás, hasogatás, nyílalás, a türethetetlen derék- és hátfájás, csonfájdalom kinjaitól csak a világszerte ismert és sokszorosan kitüntetett
KRIEGNER-féle

A Kriegner-féle REPARATOR

évtizedek óta páratlan eredménnyel használják külsőleg bedörzsölésre és hatásában igazán felülmulthatatlan. Ha szenvedünk, vagy szenvedőt látunk, ne mulasszuk el a
REPARATOR ajánlani.

Reparator

(Spiritus petrae camphoratus)

KÖSZÖNET!

Tekintetes Kriegner György gyógyszerész urnak tisztelettel Budapesten. Indítatva érzem magamat arra, hogy Önnek a »Reparator« ért köszönetet mondjak. Husz éve szenvedek föloldali főfájásban és idegzsámbában. A migrainet újabb időben csak a Reparatortól vagyok képes enyhíteni, az idegzsába elleni hatása e szernek épséggel bámulatos. Míg ezelőtt napokig szenvedtem e kínzó bajban, most a Reparatortól való egyetlen bekenés és bedörzsölés elegendő arra, hogy a fájdalmat teljesen megszüntesse. Kell, hogy tudomására hozzam mindazoknak kik e bajban szenvednek azt, hogy hol és miben találhatnak gyógyulást, ez humánus kötelességem. Budapest. Maradám Önnek bive Dr. Várady Antal, tanár, orsz. szinészeti akad. igazgató.

használatával képzelhető, mert ez a kitünő szer **kizárólag csak csúsz és köszvény, rheuma, a meghűlésből eredő betegségek gyógyítására van hivatva.** Ne próbálgassanak tehát a betegek egyéb dolgokkal, hanem használják a csúszos és köszvényes bántalmak igazi biztos gyógyító szerét a **Kriegner-féle**

— **REPARATOR.** —

ELISMERÉS!

Mélyen tisztelt uram! Nem talállok szavakat, hogy Önnek Reparatoráért köszönetet mondjak. Négy év óta szenvedek Ischiában, mely idő alatt minden kigondolható gyógymódot megkísérlettem eredmény nélkül. Megkísérlettem a Reparatort és attól fogva sokkal, de sokkal jobban érzem magamat járhatok és fájós lábammal gyakorlatokat végezhetek. Fogadja Kriegner nr legfőbb köszönetemet. Isten jutalmazza meg önt ezerszeresen ezen találmányért. Kérek e baj teljes gyógyítására még két üveg Reparatort küldeni. — Judendorf, Tyrol — Különös tisztelettel és mély hálával

Albertine Edis van Chalaupka,
cs. kir. ezredes neje.

Már néhányszori bedörzsölés után fényes sikerrel gyógyít, amit a köszönő levelek tömege igazol. Fagyás eseteinél is kitünő hatása.

Kis üveg 1 korona, nagy üveg 2 korona.

Postán bérmentve 5 kis üveg 5 korona, vagy 3 nagy üveg 6 korona.

Kapható minden gyógyszerárban, de a legbiztosabb, ha direkte a készítőnél rendelik és a levelet így címzik:

KORONA GYÓGYSZERTÁR BUDAPEST, VIII.,
KÁLVIN-TÉR 7.

Postai szétküldés naponta utánvétellel vagy a pénz előzetes beküldése után.

44 év óta gyógyítja a szenvedő emeriséget páratlan eredménnyel az egész világon.

Köszönő levelek.

Köszönő levelek.

SALGÓ-TARJÁNI-KŐSZÉNBÁNYA

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

A társulat széntermelése évenként:

Salgótarjáni bányákban —	10 millió
a Petrosényi-Farkasvölgyi bányákban —	—
A vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári kőszénbánya részvénytársaság termelése évenként:	
Dorogh-Annavölgyi bányákban —	3 millió
Szászvár-Nagymányoki bányákban —	1 millió
A vezetése alatt álló Felső-Zsilvölgyi bányákban —	1 millió
Összesen:	25 millió

m é t e r m á z s a

Szénosztályozás:

Darabos (tömör) szén	} szoba-, gőzseplőgép- és gőzeke-fűtésre.
Koczkaszén — —	
Diószén — —	} gyári kazánfűtésre
Durvaszén — —	
Aknaszén — —	
Rostált aknaszén — —	
Aprószén — —	körkemence fűtésre.
Kovácsszén — —	kovácsolási czélokra.

Megrendelések központi irodánkhoz:

Budapest, V. Arany János-u. 25.
intézendők.

:: Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás. ::

INGERSOLL-RAND Co. k. f. t.

BUDAPEST, I., Fehérvári-ut 11—13. szám.

Mindenféle hajtásra és munkabírásra alkalmas légkompresszor mindig van több száz darab készletben.

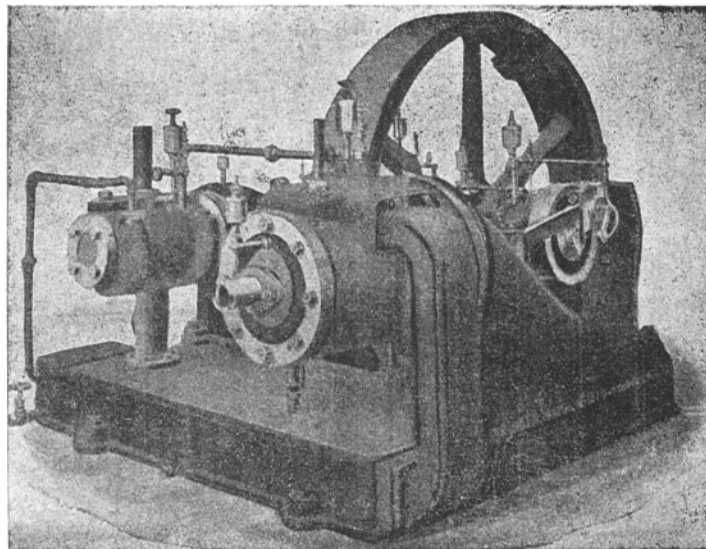
Légnyomású és elektropneumatikus kőfurógépek. Kőfuró kalapácsok.

Árjegyzékek:

36. E.
R. 10. D.
XI. 36. D.

Légnyomású szerszámok árjegyzéke:

G. P. 2.
B. M. 4.
C. H. 9.

Árjegyzékek:

G. B. 7.
E. P. 8.
M. V.

Kőmegmunkáló szerszámok árjegyzéke:
2004.

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE

automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)

LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM;

ISOTTA FRASCHINI Milano

vezéreképviselője.

- : Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely.
- : Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások.
- : Nagy választéku pneumatik és kellékraktár.
- : Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj.

„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE

BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12.

Gróf Csáky László

prakfalvi vas- és aczélgyár r.-t.

Igazgatóság: Budapest, IX., Csillag-utca 4. (Telefon 65—45.)

Különleges cikkek:

Szerszám-tégelyaczel, gyorsesztergaaczel. Öntött gépaczel, kőfuróaczel. Marótárcsák és aczéllemezek és szabadalmazott „AJAX“ rugóspörölyök gyártása.

Egyedelárusítása:

a patkójelű öntöttaczel reszelőknek, az Usines Metallurgiques Vallorbe-féle „Grobet“ pontossági reszelőknek és a Dr. Georg Schmidt Radeberg-féle szab. különlegességi reszelőknek.

Állandó nagy raktár: Budapest, IX., Csillag-utca 4. sz.

Por nélkül dolgozó réselő-gép.

==== Aki pormentesen akar réselni, az használja =====

a „Pick-Quick” rudas réselő gépet

==== (Mavor és Coulson szabadalma), =====

melyből eddig már 450 darab áll versenyképes harcban a ke-
rekes réselő gépekkel szemben.

Főképviseelő Magyarország részére

:: SCHEMBER FRIGYES, ::

Budapest, VI. kerület, Andrásy-ut 50. szám.

A MAGYAR BÁNYA-JOG

II. KIADÁSA.

:::

A TELJES JOGANYAG.

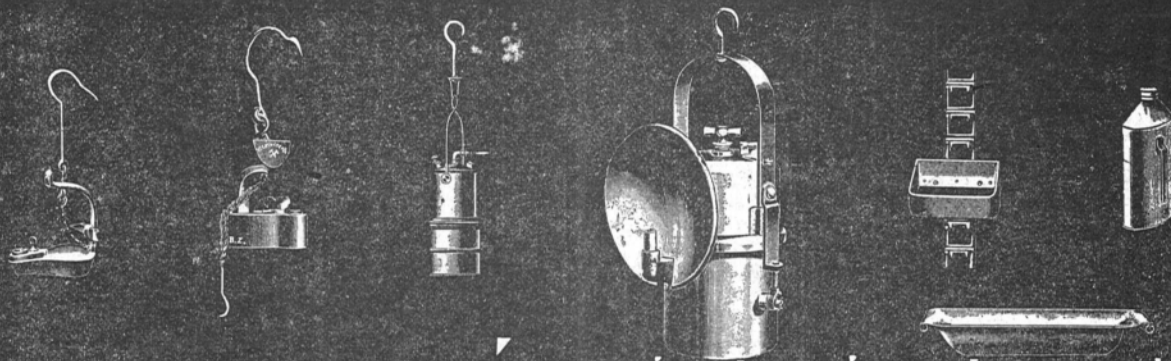
Irták:

Dr. BALKAY BÉLA

és

Dr. SZEŐKE IMRE

Megrendelhető lapunk kiadóhivatala utján.

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BÁDOGÁRU GYÁRA
BÁNYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ARJEGYZÉK INGYEN ÉS BERMENTVE

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR CEIPEK és TÁRSAI TRENCSEN.

Az első-biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantó-anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanitra nem vonatkoznak a keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendelelei, melyek a többi robbantószerre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzhajóállomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint a többi robbantószerké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval és bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószernek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kisérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fenti előnyeit be is igazolja. Az államnak első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képviselése:

✂ BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZA 8. SZÁM. ✂

Alaptőke 500,000 korona.

Alaptőke 500,000 korona.

LAPP-FÉLE SZABADALOM.
Aranyérem. Berlin 1907.

Lapp Henrik-féle Mélyfurások, Bányatelepek és mélyművek magy. részv.-társaság

Iroda:
Báthory-utca 3. sz.

BUDAPEST

Műhelyek:
X. ker., Kőbányai-ut.

Mélyfurások

kivitele. Szén, érc, kősó, kálisó furások. — Sós víz, földolaj, földgáz, kénsv. ásványvíz, haszon- és ivóvíz furása és termelése nagy átmérőjű furólyukakkal. — Furások légvezetés és egyéb czélokra. — Eddigéle mintegy 600 mélyfurás készült egészen 1512 méter mélységig a Lapp-féle szabadalom szerint. Legnagyobb jótállás. — Legjobb hírű ilyenmü vállalat. — Magfurás. — Gyártás: Teljes mélyfuró-berendezések bármily rendszerű gőz- és kézi-üzemre. — Számos szabadalom. — Egyes szerszámok és alkatrész mélyfuró kutépítés és vízszállításra.

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
BUDAPESTEN,
VERES PÁLNÉ-UTCA 3. • Telefon 739.

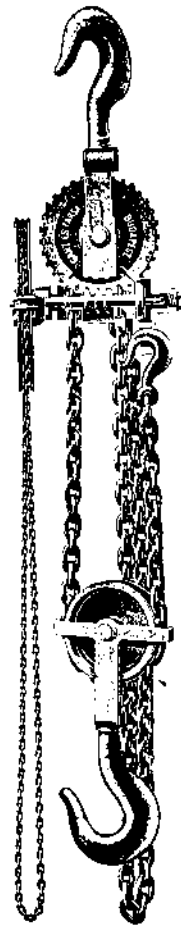
Etvállalja az összes bányászati, kohászati, gépészeti, gyáripari, fűtési és tüzelési berendezések tervezését és kivitelét.

Etvállalja a bánya és kohótermékek **vegyelemzését**, és gyakorlati megvizsgálását és **szakértői véleményt** ad azok értéke és felhasználhatósága felett.

Gőzgépek indikálását, általában gépek, kazántelepek, tüzelések, fűtések, bánya- és gyári berendezések **megvizsgálását**, esetleg azok reconstructióját.

Meglévő telepek, gépek, berendezések időnkénti vagy **állandó szakszerű felügyeletét.**

Képviselet: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab. vízcsöves kazánokat, a Galocsy- és Terényi-féle szab. gáztűzfejlesztő készülékeket.

CONRAD és TÁRSA

műszaki nagykereskedése

BUDAPEST,
VI., TERÉZ-KÖRUT 15. SZ.

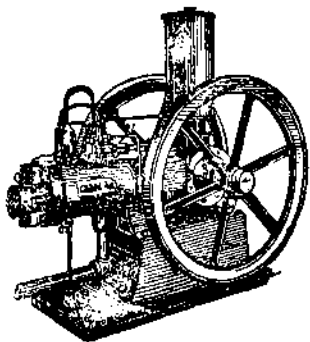
Csigasorok és emelőgépek

300 kgr-tól 20.000 kgr. hordképességig minden magasságra állandóan raktáron tartatnak.

Egyedárusítás Ganz és Társa cégtől Magyarország részére.

CLIMAX és ECLIPSE

NYERSOLAJ-MOTOROK és LOKOMOBILOK

Legjobb és legolcsóbb hajtóerő mezőgazdasági és ipari célokra.
Nincs robbanási veszély, se pénzügyi ellenőrzés.

Elsőrangú referenciák.

BACHRICH és TÁRSA MOTORGYÁR,
WIEN-HAMBURG.

Magyarországi raktár és iroda
Budapest, Szabadság-tér 17. — Tőzsde-palota.

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd acélgyárak magyarországi vezérképvisellete.

A legjobb minőségű acélok bármely célra:

Svéd-Acél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91-57.